

Anders Kompass, civilkurage, mod och Marocko

På FN:s MR-kontor i Genève, där Anders Kompass var chef för fältoperationerna i många år, har i princip ingenting gjorts för västsahariernas mänskliga rättigheter. Marocko förbjuder.

Anders Kompass, har hyllats i radio, TV och tidningar som en orädd visselblåsare för civilkurage och mod när han gav direktinformation till Frankrike om franska FN-soldaters sexuella övergrepp på barn i Centralafrikanska republiken. Kompass fick då med omedelbar verkan 2015 lämna sitt arbete som chef för fältoperationerna på FN:s kontor för mänskliga rättigheter i Genève. Den tjänsten hade han haft sedan 2009. Någon på kontoret läckte informationen till brittiska tidningen The Guardian och agerandet blev en världsnöhet. Anders Kompass blev senare rentvådd från misstankar om tjänstefel men valde att sluta sitt arbete på FN:s MR-kontor. Numera arbetar han på Utrikesdepartementet i Stockholm.

Hösten 2014 läckte någon på twitter hemligstämplad diplomatpost från Marockos ambasadör i Genève, Omar Hilale, till marockanska utrikesministeriet. I denna korrespondens redogörs bland annat för möten mellan Omar Hilale och FN-tjänstemannen Anders Kompass, som beskrivs som en välvillig informatör och mycket god vän till Marocko med beredskap att bland annat påverka sin närmsta chef, högkommissariern på MR-kontoret Navi Pillay. Det gällde främst att hon inte skulle arbeta för att FN-styrkan Minurso:s mandat skulle utökas till att också gälla mänskliga rättigheter. Dessutom ville inte Marocko att högkommissariern skulle besöka flyktinglägren. FN-sändebudet Christopher Ross ansåg att hon borde göra detta för att ha kontakt med båda sidor i konflikten.

Tidskriften Västsahara har flera gånger försökt att få en intervju med Anders Kompass om dessa dokument och uppgifter. Det har han inte velat ställa upp på.

Men under Bokmässan i Göteborg i september talade Anders Kompass på ett välbesökt

INGA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I OCKUPERADE VÄSTSAHARA

Minurso i Västsahara är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som saknar MR-mandat, det vill säga uppdrag och skyldighet att övervaka och rapportera om brott mot de mänskliga rättigheterna. Det betyder att den västsahariska befolkningen i ockuperat område är totalt skyddslos. De har ingen instans att gå till när de till exempel utsätts för misshandel, övergrepp och tortyr av marockansk polis. Det finns ingen som skyddar civilbefolkningen – trots att FN-styrkan finns på plats och trots att inget land i världen anser att Marocko har rätt till Västsahara.

möte arrangerat av Svenska kyrkan med rubriken ”Mod, motstånd och civilkurage”

I samtalet med journalisten Martin Schibbye beskrev Anders Kompass sig själv som en person, som aldrig kan acceptera tystnadskultur, som har stor ansvarskänsla och som vill göra rätt. Han vill också låta människor berätta sina historier: ”Tack för att du skrev ned min berättelse, så att jag inte blir bortglömd”, har drabbade människor han träffat i arbetet sagt till honom.

Efter det mer än fullsatta mötet på Bokmässan går jag fram till Anders Kompass och frågar honom åter om Västsahara och Marocko, denna gång om de rapporter han ska ha skrivit efter officiella besök i den ockuperade delen av Västsahara. Jag får några minuter innan nästa möte i salen ska börja.

Västsahara är uppenbart en känslig fråga för Anders Kompass.

Det visar sig vara ett enda besök han genomförde under sina sex år som chef. Ett annat besök gjordes av medarbetare under dessa år.

- ”Om Kompass träffar Polisario-sympatisörer, så slänger vi ut honom direkt och stänger kontoret”, hotade marockanerna med, berättar nu Anders Kompass om sitt enda besök i ockuperat område.

Det är just detta jag har hört västsaharier berätta: Besvikelsen över att när en hög FN-tjänsteman äntligen kommer från MR-kontoret i Genève till ockuperade Västsahara – så träffar han inte västsaharier och lyssnar inte på deras berättelser.

- Marocko har fullständig kontroll över området. Man kan inte åka dit utan marockansk tillstånd. Det finns också andra länder bakom, säger Anders Kompass utan att nämna namn på dessa stater.

När det gäller den läckta marockanska diplomatposten säger han:

- Varför tror du på den marockanska ambasadörens rapportering? Den är full av lögn.

På MR-dagarna i Göteborg 2015 fick jag en intervju med Navi Pillay, som nyss slutat sitt arbete som högkommissarie på FN-kontoret i Genève. Jag frågade henne bland annat varför FN-kontoret för mänskliga rättigheter inte agerat för västsaharierna under alla år, särskilt med tanke på att FN-styrkan Minurso saknar MR-mandat.

Navi Pillay berättade då, att de under många år försökt öppna ett kontor i ockuperat område men att det var omöjligt på grund av ”vissa staters” ovilja. Hon menade också, att FN-kontoret därför i princip inte kan göra någonting, att det är ländernas regeringar som måste agera och om det, som i detta fall, inte sker, så är det civilsamhällets uppgift att driva på regeringarna i sina egna länder.

Navi Pillay besökte aldrig flyktinglägren. I stället reste hon till Marocko strax innan hon slutade sin tjänst som chef på FN:s kontor för mänskliga rättigheter 2014. På en presskonferens i Rabat hyllade hon Marocko för framstegen när det gällde mänskliga rättigheter, men tillade att det fanns en del kvar att göra.

TEXT: LENA THUNBERG
FOTO: BENGT OBERGER